

Biyopolitika, Arzu ve Direniş: Jean Genet'in Hırsızın Günlüğü İsimli Romanı Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme

Kaan Yamaç | 0000-0002-4670-9168 | kaan.ymc@ogr.deu.edu.tr

Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

 <https://ror.org/00dbd8b73>

Fusun Kökalan Çımrın | 0000-0002-1832-5781 | fusun.kokalan@deu.edu.tr

Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, İzmir, Türkiye

 <https://ror.org/00dbd8b73>

Öz

Bu çalışmada duyguların, arzuların ve direniş biçimlerinin bir sanat eseri üzerinden biyopolitik incelemesinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda arzuların ve hissediş biçimlerinin Jean Genet'nin “Hırsızın Günlüğü” romanında nasıl bir direniş biçimine dönüştüğü görünür kılınmaya çalışılmıştır. Analiz edilecek veri olarak Jean Genet'nin “Hırsızın Günlüğü” isimli romanının seçilmesinin nedeni, Genet'nin biyografik öğeleri ile birlikte ötekileştirilmiş bedenlerin anlam dünyalarını, duygularını ve arzularını etkili bir biçimde aktarmış olmasıdır. Bununla birlikte çalışmada, estetik olan ve etik olan arasındaki ilişkiyi irdelemek, bu doğrultuda da ilişkisel bir sanat ve duygular sosyoloji anlatısı oluşturmak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden faydalanan bu çalışmada örnek olay deseni kullanılmış olup, veri analiz tekniği olarak içerik analizi benimsenmiştir. Elde edilen bulgular, çeşitli temalar ve alt temalar altında toplanılıp, kodlara ayrılmıştır. Yapılan analiz sonucunda “Arzular ve Duygular” ile “Biyopolitika, Sanat ve Direniş temaları oluşturulmuş olup, kodlar çeşitli kategoriler altında sınıflandırılmıştır. Böylece bu bulgulardan yola çıkılarak, duyguların, hissediş biçimlerinin ve arzuların estetik olan ile bir araya gelerek bir direniş potansiyeli oluşturabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Biyopolitika, Sanat, Arzu, Direniş, Jean Genet

Atıf Bilgisi

Yamaç, Kaan - Kökalan Çımrın, Füsün. “Biyopolitika, Arzu ve Direniş: Jean Genet’in Hırsızın Günlüğü İsimli Romanı Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme”. *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 6/2 (Ağustos 2025), 306-332.

<https://doi.org/10.52108/2757-5942.6.2.6>

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi	15.02.2025										
Kabul Tarihi	24.07.2025										
Yayın Tarihi	15.08.2025										
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlme										
Etik Beyan	Bu çalışma Doç. Dr. Füsün Kökalan Çımrın danışmanlığında 24.12.2024 tarihinde sunduğumuz/tamamladığımız “Biyopolitika ve Sanatta Arzunun İfadesi: Sanat Eserlerinin Nitel Analizi Aracılığıyla Direnişi Anlamak” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.										
Etik Kurul Beyanı	Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir.										
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin										
Etik Bildirim	dergi@sosyolojikbaglam.org										
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.										
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.										
Yazar Katkıları	<table> <tr> <td>Araştırmının Tasarımı</td><td>Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)</td></tr> <tr> <td>Veri Toplanması</td><td>Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)</td></tr> <tr> <td>Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama</td><td>Yazar-1 (%60) -Yazar-2 (%40)</td></tr> <tr> <td>Makalenin Yazımı</td><td>Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)</td></tr> <tr> <td>Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi</td><td>Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)</td></tr> </table>	Araştırmının Tasarımı	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)	Veri Toplanması	Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)	Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama	Yazar-1 (%60) -Yazar-2 (%40)	Makalenin Yazımı	Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)	Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
Araştırmının Tasarımı	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)										
Veri Toplanması	Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)										
Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama	Yazar-1 (%60) -Yazar-2 (%40)										
Makalenin Yazımı	Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)										
Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)										
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC-ND 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır										

Biopolitics, Desire, and Resistance: A Sociological Evaluation on Jean Genet's *The Thief's Journal*

Kaan Yamaç | 0000-0002-4670-9168 | kaan.ymc@ogr.deu.ed.tr

Dokuz Eylül University, Graduate School of Social Sciences, Department of Sociology, İzmir, Türkiye

 <https://ror.org/00dbd8b73>

Fusun Kökalan Çımrın | 0000-0002-1832-5781 | fusun.kokalan@deu.edu.tr

Dokuz Eylül University, Faculty of Letters, Department of Sociology, İzmir, Türkiye

 <https://ror.org/00dbd8b73>

Abstract

This study aims to conduct a biopolitical analysis of emotions, desires, and forms of resistance through a work of art. In this context, it tries to reveal how desires and forms of feeling are transformed into a form of resistance in Jean Genet's novel *The Thief's Journal*. The reason for selecting Jean Genet's novel *The Thief's Journal* as the data to be analyzed is that Genet, along with biographical elements, effectively conveys the worlds of meaning, emotions, and desires of marginalized bodies. In addition, the study aims to examine the relationship between the aesthetic and the ethical, and in this regard, to create a relational narrative of art and the sociology of emotions. In this study, which employs qualitative research methods, a case study design was used and content analysis was adopted as the data analysis technique. The findings were grouped under various themes and sub-themes and categorized into codes. As a result of the analysis, the themes of "Desires and Emotions" and "Biopolitics, Art, and Resistance" were created and the codes were classified under various categories. Based on these findings, it was concluded that emotions, forms of feeling, and desires, when combined with the aesthetic, can create a potential for resistance.

Keywords

Biopolitics, Art, Desire, Resistance, Jean Genet.

Citation

Yamaç, Kaan - Kökalan Çımrın, Füsün. “Biopolitics, Desire, and Resistance: A Sociological Evaluation on Jean Genet’s *The Thief’s Journal*”. *Journal of Sociological Context* 6/2 (August 2025), 306-332.

<https://doi.org/10.52108/2757-5942.6.2.6>

Article Information

Date of Submission	15.02.2025	
Date of Acceptance	24.07.2025	
Date of Publication	15.08.2025	
Peer-Review	Double anonymous review - Two External Reviewers	
Ethical Statement	This article is extracted from my master thesis entitled “Biopolitics and Expression of Desire in Art: Understanding Resistance Through Qualitative Analysis of Artworks” supervised by Füsün Kökalan Çımrın Dokuz Eylül University, İzmir, Turkey, 2024. It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.	
Ethics Committee Statement	Ethics committee approval is not required for this study.	
Similarity Check	Done – Turnitin	
Conflict of Interest	No conflicts of interest have been declared.	
Complaints	dergi@sosyolojikbaglam.org	
Funding	No external funding was received for this research.	
Author Contributions	Conceptualization	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Data Curation	Author-1 (%60) - Author-2 (%40)
	Investigation - Analysis - Validation	Author-1 (%60) - Author-2 (%40)
	Writing	Author-1 (%60) - Author-2 (%40)
	Writing – Review & Editing	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
Copyright & License	Authors of articles in the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC-ND 4.0.	

Giriş

Sanatın, politik olanın ve duyguların, arzuların kesişimi genellikle toplumsal biçimlere ve anlam dünyalarına dair çok yönlü araştırmalara temel sağlayan karmaşık anlatılar oluşturur. Biyopolitika tartışmaları ise, genel bağlamı ile yaşamın, politik olanla ilişkisini ele almada bir araştırmacının “alet çantasında” yer alabilecek önemli bir bakış açısı sağlamaktadır. Politik olan, sanat da dahil olmak üzere, hayatın her alanına sirayet etmiş bir konumdadır ve “şu an”ın kurucusu olan “politika”nın yanında, “biyopolitika”, “hayatla uğraşan politika” olarak tanımlanabilmektedir.¹ Biyopolitika çalışmaları bağlamında yaşayış biçimleri üzerine düşünürken elbette ki onları hislerden, duygulardan, arzulardan ve tüm bunlarla birlikte üretilen anlam dünyalarından ayrı bir biçimde ele almak mümkün değildir.

Deneyimleri ve karşılaşmaları hissedişler yönünden ele almak, bu hissedişlere yönelik duyumsamaları duygular ve arzular bakımından anlamlandırmak ve tüm bunlara yönelik yaşayış biçimlerini betimlemenin en önemli görünür kılan yollarından biri de sanattır. Belki de çoğu kişi hayatının belirli bir noktasında dinlediği müziklerle, izlediği filmlerle, okuduğu kitaplarla hayata olan bakışını çeşitli noktalarda biçimlendirmiş ve onlarla üzülmüş, mutlu olmuş, umudunu yaratmış ve daha kısıtlanamayacak kadar çok şey hissetmiştir. Böylece sanat ile birlikte bu hissedilenler hayatlara belli bir noktada dokunmuş olup, olduğundan başka bir hayat ve özneleşmeler için yeni yollar yaratmıştır. Bu çalışmaya göre sanat yarattığı duygulanımlar bağlamında ele alınmış olup, bu hissedilen duygular ile sanatın ne yaptığı/yapabileceği sorusundan hareketle ilişkisel bir noktada biyopolitika tartışmaları, duygular ve hissedişler, sanat ve sanat ile direniş konuları ele alınmıştır.

Edebiyat ve edebi söylemin önemli bir çıktısı olarak romanlar, bir hikaye aktarma aracından daha fazlasını ifade edebilmektedir. Romanlar, içerisinde bulunduğu toplumsal ve kültürel anlam dünyalarının muhafaza edildiği depolar olarak karşımıza çıkar. Böylece romanlar kültürel anlamları, normatif olanı, güç ilişkilerini, duyguları, arzuları, direniş biçimlerini yansıtmaya ve ürettikleri anlam dünyaları ile birlikte yeni yaşayış biçimleri yaratma potansiyeline sahiptirler. Bu bakımdan, biyopolitika tartışmaları bağlamında, duygular, hissetme biçimleri, arzular ve güç ilişkilerine yönelik bir direnişin romanlardaki temsili yarattığı etkiler bakımından önemli bir akademik ilgi alanı olarak gözükmektedir. Romanlarda duyguların ve arzuların tasvirlerinin kapsamlı anlamları bulunmaktadır. Arzuların ve duyguların tezahürleri çoğu zaman bireyi aşarak daha geniş toplumsal biçimleri, normları ve gerilimleri yansıtmaktadır. Edebiyatta duyguları ve arzuları incelemek; yerleşmiş, kalıplaşmış sınırları keşfetme ve bu sınırları sorgulamak için etkili bir araçtır.

Romanlar, hem açık hem de örtülü bir biçimde güç ilişkileri bakımından bir direnişin temsillerini içerebilmekte ve direnişe yönelik bir etki yaratabilmektedir. Romanlardaki bu anlatılarla birlikte karakterlerin baskıcı sistemlere meydan okumaları, toplumsal kuralları reddedişleri ya da kimlik ve tanınma mücadeleleri mevcut iktidar biçimlerinin

1 Thomas Lemke, *Biyopolitika*, çev. Utku Özmkas (İstanbul: İletişim Yayınları, 2017).

eleştirilmesini sağlayabilmektedir. Romanlardaki bu direniş çoğunlukla toplumun öteki seslerinin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yansımalar alternatif perspektifler ve söylemler içerirler. Bu çalışmada amacı bakımından biyopolitika tartışmaları kapsamında arzulara ve duygulara anlam vererek, sanat eserlerinin nitel analizi aracılığı ile arzuların ve duyguların sanattaki konumlarını araştırabilmek hedeflenmiştir. Dile getirilen kapsamda da arzuların, duyguların ve hissediş biçimlerinin Jean Genet'nin "Hırsızın Günlüğü" romanında nasıl bir direniş biçimi haline gelebileceğini anlamak, çalışmanın ana kurgusunu oluşturmaktadır.

1. Kavramsal Çerçeve

Pek çok disiplin bize duygular ve arzular hakkında çeşitli perspektifler ve yönelimler sunmaktadır. Ancak dünyayı algılayış biçimlerimiz ve hissedişlerimiz sadece kendini bilimde veya felsefede göstermez. Aslında onlar her yana dağılır; sanat, estetik ve etik de bundan ayrı olarak ele alınamazdır. ² Belki de çoğu insanın çeşitli anlarında arka fonunda sürekli çalan ve ona çeşitli duygulanımlar yaşatan bir müzik, ilham aldığı bir film karakteri, yaşam biçimlerine yönelik düşünürken olaylarından ilham aldığı bir roman vb. bulunmaktadır. Bir sanat eseri ile karşılaşmada yaşanan duygulanımlar, onunla kendini, hayatı anlamlandırmaya yönelik hissedilen arzular, bir tasarı veya perspektif ile hayat denilen şeyin duygulanımlar ve anlamlar düzeyinde ele alınışı, aslında sanat denen şeyin bize deneyimsel boyutunda oldukça önemli bilgiler sunar. Aslında hepsi belli oranda hissedişlerimizin, arzularımızın, duygularımızın yarattığı eylem potansiyellerinin ve yaratımlarının bir çıktısı biçiminde kendini göstermektedir. Ulus Baker³ için arzu yaşamın temel unsurudur ve estetik teriminin kökeni olan 'aisthesis' kelime anlamı bakımından da hissetme ve duyumsama anlamına gelmektedir. Bu anlamda sanatsal üretim de bundan ayrı düşünülemez. Elinizdeki bu çalışmada bir deneyim olarak sanat ve edebiyatta bunun önemli örnekleri ile karşılaşabileceği düşüncesinden hareket edilmektedir.

Baker'i⁴ takip edecek biçimde sanat eseri ile kurulan ilişkide eseri anlamadan önce onunla duygulanımsal bir ilişki kurulduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu ilişki çeşitli boyutlardan oluşur. Eser bizde bazı ilişkisel biçimlerde hissedişler ve duygulanımlar yaratır. Yapıt ile bir karşılaşma yaşarız, bir ilişkisellik kurarız. Onunla kurduğumuz ilişkinin boyutuna göre bu da Spinoza'cı⁵ anlamda varoluş gücümüz de bir artış veya azalış gerçekleştirir. Bu bir mutluluk, umut, coşku, hüzn, melankoli vs. biçiminde kendini gösterebilir. Bu anlamda Baker'in de söylediği gibi böylece bir sanat eserini duygulanımsal bir üretim biçimi olarak görebilmek mümkün olmaktadır. Peter de Bolla⁶ da bu düşünceleri takip edecek biçimde

2 Ulus Baker, *Sanat ve Arzu*. (İstanbul: İletişim Yayınları, 2020).

3 Baker, *Sanat ve Arzu*.

4 Baker, *Sanat ve Arzu*.

5 Baruch Spinoza, *Ethica Geometrik Yöntemle Kanıtlanmış ve Beş Bölüme Ayrılmış Ahlak*, çev. Çiğdem Dürüşken (İstanbul: Alfa Yayınevi, 2022).

6 Peter De Bolla, *Sanat ve Estetik*, çev. Kubilay Koş. (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2006).

sanat eseri ile olan karşılaşmanın ve etkileşimin, yani onun söyleme biçimi ile “derinden etkilenme”nin hangi biçimlerde işlediği üzerinde durur. Bu deneyimleri Peter de Bolla “duygulanımla ilgili” veya “estetik” deneyimler olarak nitelendirir. Böylece dikkat eserin yarattığı etki üzerine çekilir. Eserler çeşitli boyutlarda bizim hayatı algılama biçimimizde etkide bulunurlar.

Diken ve Laustsen'in “Filmlerle Sosyoloji”⁷ kitabına yazdığı önsözde Zizek, filmler hakkında bahsetse de sanat ve edebiyat için de ele alınabilecek bir biçimde dediği gibi bir eser asla sadece bir eser olmayıp bizi günlük hayatımızdan koparmayı amaçlayan “hafif bir kurgu” olmamaktadır. Kurgu ile gerçeğin ayrımı aslında bazı noktalarda sorunlu olabilmektedir. Eser anlam dünyaları yaratır. Bir eserin hangisinin edebi-kurgu eseri, hangisinin kurgu dışı, “gerçekçi” bir eser olduğu arasındaki sınır geçirgendir.⁸ Bu anlamda da beden, yaşayış ve hissediş biçimleri, duygular, arzular, hayaller ve istençler üstüne düşünmek bizi çeşitli yollara götürecektir. Bir üretim olarak sanat ve bunun özelinde edebiyat da bu bağlamdan ayrı ele alınamayacaktır. Yazar ve okuyucu hayatı ele alış biçimi ile birlikte, duyguların ve arzuların üreticisi konumuna gelebilmektedir. Bu anlamda sanat ve edebiyat üretimi farklı dünyalar yaratan bir süreçtir.

Arzuların ve duygulanımların belki de en önemli noktalarından biri hayal kurmaya ve fantezilere ilişkin olabilmesidir. Sanat ile onu birleştiren en önemli noktalardan biri de budur. Edebiyat da bu noktada bir fantezi biçimini alabilmektedir ve arzularla dolu bir alan olarak kendini gösterebilmektedir. Yazar, aktardıklarında hissedişlerinin veya hissettirmek istediklerinin etkisini sunmaya çalışır. Aynı zamanda okuyucu da metinden yeni anlam dünyaları, düşler, fanteziler yaratır. Bu dünya hissedişlerin dünyasıdır, anlamlar ve hissedişler hayattaki yerini alır; böylece onu dönüştürme potansiyeline sahiptir. Zizek'in⁹ söylediği gibi fanteziler gerçeklikten ayrı olmayıp onunla iç içedir.

Arzular sadece nesnelere yönelmezler, aynı zamanda her zaman dilimine, hayallere, bedenlere ve her noktaya yönelebilirler. Bu noktada iktidar aynı zamanda bedenler, yaşam biçimleri, eylem biçimleri, gerçekleşen ya da gerçekleşmeyen hayaller de üretir. Yapılabilir veya yapılabilmesi arzu edilir olanı bize hislerimiz, duygularımız, eylemlerimiz gibi yollarla bizim için etik, normatif kılar. İşte arzular ve sanat da bu noktada kendini gösterir. Sanat hayaller ve fanteziler arasında yolculuk eder. O arzuların ve duyguların bir gösterim biçimi ve bir duygulanım olarak kendini ortaya koyar. Ayrıca metin sadece arzuları ortaya koymaz, aynı zamanda da arzuların yaratımında da söz sahibi olabilmektedir. Bu anlamda yaratıcı bir potansiyeldir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda sanatın duygular ve arzular ile oldukça önemli bir etkileşim içinde olduğu görülebilmektedir. Belki de bir eser ile yollarımız kesiştiğinde, eser ile ilişki kurduğumuzda onun bağlamında duygularımız ile

7 Bülent Diken - Carsten B. Laustsen, *Filmlerle Sosyoloji*, çev. Sona Ertekin (İstanbul: Metis Yayınları, 2019).

8 Terry Eagleton, *Estetiğin İdeolojisi*, çev. Hakkı Hünler vd. (İstanbul: Doruk Yayıncılık, 2010).

9 Slavoj Zizek, *İdeolojinin Yüce Nesnesi*, çev. Tuncay Birkan (İstanbul: Metis Yayınları, 2011).

tamamen bir özgürlük elde etmesek de bir “manevra alanı” tecrübe edebiliriz.¹⁰ Bu bakımdan estetik pratikte amaç duygulanımsal potansiyeli çeşitlendirmek ve bu potansiyeller ile manevra kabiliyetini arttırmak, eylemsel olanağı ortaya koymak olabilmektedir. Böylece sanatçı ve eserin okuyucusu kendini çeşitli biçimlerde ortaya koyar; bunlar bazen hayatın görünümüne karşı bir direniş biçimi olarak dile getirilerek sanatsal deneyim ile birlikte bir pratik olarak “etik-estetik” bir üretim haline gelebilir.¹¹ Bu anlamda sanat çeşitli zamanlarda bir karşı çıkma, başkaldırı ve direniş biçimine dönüşebilmiştir. Ancak Baker’in¹² belirttiği gibi direnç ve muhalefet arasındaki ayrım önemli gözükmektedir. Sanat her zaman muhalefet etmek zorunda değildir, belki de sadece olduğu biçimiyle bir “direnç”tir.

Bir direniş biçimi olarak sanat, günlük hayatın ağırlığına yönelik kaçış çizgileri yaratır ve başka türlü ilişkilerin, potansiyellerin ortaya çıkabileceği bir uzam oluşturur. Bu anlamda sanatın oluşturduğu duygulanım potansiyeli önemli gözükmektedir. Duygulanım dünya üzerinde etkide bulunma ve etkilenme gücündeki artışı ifade eder.¹³ Böylece sanat eseri ile yapılan bir karşı çıkış, aslında farklı biçimlerde karşımıza çıkabilecek olan toplumsal potansiyeller olarak kendini gösterebilir. Bu anlamda eser normatif olanın bedeni ve duyguları uyuşturma özelliğine yönelik estetik bir başkaldırı olarak karşımıza çıkar.¹⁴ Duygu eğer bir “etkileme ve etkilenme kapasitesi” olarak ele alınırsa¹⁵ bu da güç karşısında duran bir edilgen olmama durumuna işaret etmektedir.¹⁶ Böylece estetik tecrübe ile yeni bir hayat inşasına çabalanır.¹⁷ Eagleton’a göre de¹⁸ estetik deneyimler bedene ve duygulanımlara dayalıdır. Estetik bir yandan iktidarı bedenlere daha etkili bir şekilde işlerken diğer bir taraftan ise yeni bir anlam yaratma, hisleri ve dürtüleri denetlenmeyen bir biçimde ortaya çıkarma ve yoğunlaştırma potansiyeline sahiptir. Bu anlamda hayallere, arzulara, tutkulara bir o kadar yakındır. Onun için estetik bedene aittir, hislerle algılanabilir. Bu yönüyle ile de içinde iktidarın karşısına geçebilecek potansiyeller barındırır.

Foucault için¹⁹ iktidar aynı zamanda direniş getirmektedir. İktidarın ve denetimin olduğu yerde toplumsal mücadeleler ve direnişler kendini gösterecektir. Bu mücadeleler yaşayış ve özneleşme biçimlerine yönelik bir mücadelelerdir. Bu noktada biyopolitik çözümlemenin dikkat çektiği noktalardan biri de aslında estetizmdir. Foucault’da da görüldüğü biçimiyle

10 Brian Massumi, *Duygu Politikası*, çev. Hakan Erdoğan (İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2019).

11 Felix Guattari, *Kaosmoz: Bir Etik-Estetik Paradigma*, çev. Çağrı Uluer - Gözde Erdoğan (İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2021).

12 Baker, *Sanat ve Arzu*.

13 Stevphen Shukaitis, *Duygulanımsal Kompozisyon ve Estetik. Küresel Ayaklanmalar Çağında Direniş ve Estetik*. (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015). 231-241.

14 Aylin Kuryel - Begüm Özden Fırat, *Küresel Ayaklanmalar Çağında Direniş ve Estetik. Küresel Ayaklanmalar Çağında Direniş ve Estetik*. (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015).

15 Spinoza, *Ethica Geometrik Yöntemle Kanıtlanmış ve Beş Bölüme Ayrılmış Ahlak*.

16 Massumi, *Duygu Politikası*.

17 Kuryel - Fırat, *Küresel Ayaklanmalar Çağında Direniş ve Estetik. Küresel Ayaklanmalar Çağında Direniş ve Estetik*.

18 Eagleton, *Estetiğin İdeolojisi*.

19 Michael Foucault, *Cinselliğin Tarihi*, çev. H.U. Tanrıöver (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2020).

estetizmde “hayat” denen şeyi ele alırken onun kurgulanabilir, yorumlanabilir, esteteze edilebilir ve inşa edilebilir yönleri üzerinde durulur.²⁰ Böylece Foucault için biyopolitik olarak hayatın doğallaştırıldığı biçimi, aslında onun her yönden gelen iktidar tarafından yaratımı, inşası ve estetizmi olarak ele alınabilmektedir. Ancak dikkat çekmek gerekir ki bu anlamda da karşı-tutum²¹ mümkün hale gelmektedir. Çünkü hayat denen şey estetizm ile birlikte yaratılabilir, kurgulanabilir bir biçimde ele alınıyorsa, onun olduğu biçimlerine yönelik bir direniş karşı yaratım tarafından gerçekleştirilebilir. Bu anlamda insan hayatı bir “sanat yapıtı” gibi ele alınır ve böylece insan hayatı tüm potansiyelleri ile estetikleştirilir. Bunu takip edecek biçimde Foucault için yazmak bir mücadele ve taktiğe işaret eder, bir direniş biçimine dönüşür; yapıtlarının bir “molotov kokteyli, neşter ve mayın tarlası” olmalarını ve kullanıldıktan sonra imha olmalarını ister.²² Bu anlamda direniş ve özgürlük kısıtlamadan bir kaçış değildir, tam olarak ondan doğmaktadır ve onun bir dönüşümüdür.²³

Yok-yer’de²⁴ gerçekleşen direnişin alanlarından biri de sanatta kendini göstermektedir. Sanatla ile direnişin en önemli olan noktalarından birinin de farklı özneleşme biçimleri üretme potansiyelidir. Özneleşme biçimlerinin de beraberinde bazı duygulanım biçimlerini getirebildiği göz önünde bulundurularak sanat eseri ile olan karşılaşma farklı hayat ve duygulanım biçimlerinin yaratıcısı olabilmektedir. “Olduğu yerde göçebeye dönüşen”²⁵ öznenin karşılaşma ile birlikte önüne bir potansiyeller dünyası ortaya çıkabilmektedir. Bunu takip edecek biçimde yaşamın biçimlerinin doğal bir olay değil de tasarlanan, kurgulanan ve üretilen bir biçimde algılanmasının yaşamı siyasileştirdiğinin üzerinde duran Groys²⁶ sanatın biyopolitikleşmesinden sanat yöntemlerinin kullanımının ve eserin üretiminin aslında yaşam biçimleri üretmesini anlar. Bu onun için sanat dışındaki şeylere atıf yapan bir sanat dokümantasyonuna işaret eder. Groys bunu bir biyosanat olarak görür; doğal ile yapay olan arasındaki ince sınırdaki geçişliliğe bu noktada dikkat çeker. Böylece sanat yaşamın kendisi haline gelecek bir biçimde ele alınır.

Tüm bunlar göz önünde bulundurularak bir direniş olarak sanat çok çeşitli şekillerde kendini gösterebilmekte olup edebiyat, sinema, resim, tiyatro, müzik, gösteri sanatları ve daha birçok sanat alanı direnişin görünümelerini yansıtabilmektedir. Clark²⁷ için de tiyatro, sinema, müzik, edebiyat, kıyafet, saç kesimi gibi daha birçok alan politik bir konumu yansıtmaktadır. Bazı sanatçılar kendi dönemlerindeki egemen değerlere karşı bir duruş oluşturmak amacıyla sanatı bir eleştiri veya altüst etme biçimi olarak kullanmışlardır ve bu altüst etme

20 Allam Megill, *Aşırılığın Peygamberleri*, çev. Tuncay Birkan (İstanbul: Metis Yayınları, 2021).

21 Michael Foucault, *Güvenlik, Toprak, Nüfus*, çev. Ferhat Taylan (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013).

22 Megill, *Aşırılığın Peygamberleri*.

23 Massumi, *Duygu Politikası*

24 Michael Hardt - Antonio Negri, *İmparatorluk*, çev. Abdullah Yıldız (İstanbul: Ayrıntı Yayınları 2018).

25 Diken - Laustsen, *Filmlerle Sosyoloji*

26 Boris Groys, *Sanatın Gücü*, çev. Candil Erdoğan (İstanbul: HayalPerest Yayınları, 2014).

27 Toby Clark, *Sanat ve Propaganda: Kitle Kültürü Çağında Politik İmge*, çev. Esin Hoşsucu (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2004).

biçimleri bazı alt kültürler tarafından sahiplenilmiştir. Bunu takip edecek biçimde Toby Clark, “Sanat ve Propaganda: Kitle Kültürü Çağında Politik İmge” kitabında muhalif sanat ve sanat ile direniş konusunda çeşitli örnekler gösterir. Picasso tarafından 1937 yılındaki yapılan Guernica tablosu bu örnekler arasındadır. Picasso tablosunda İspanya İç Savaşı sırasında Guernica kasabasının Alman savaş uçakları tarafından bombalanması sonucu yaşanan ölümlerin üzerinde bıraktığı etkiyi işlemiştir ve tablo eleştirmenler tarafından büyük bir ilgi ile karşılanmıştır. Picasso bu noktada tablosunun neyi ifade ettiği konusunda net açıklamalar yapmamış olsa da tablonun direniş boyutu konusunda bilinçli gözükmektedir. Nerede sergileneceği konusunda bile politik bir tavır içinde bulunulan Picasso’nun Guernica tablosu bu anlamda İspanya İç Savaşı’na yönelik görünümlemler ile birlikte düşünülmelidir ve halen de günümüzde bir direnişin sembolü olarak kendini göstermektedir.²⁸

Bu bahsedilen yönleriyle edebiyatı sosyolojik olarak ele almak, eserleri söylemleri düzeyinde anlamak ve onların taşıdığı temsilleri ortaya koymak bakımından önemli bir analiz aracı sunmaktadır. Edebiyatı sosyolojik olarak ele almak edebiyat ile söylem, edebiyat ile ahlaki ve normatif olan, edebiyat ve politik olan arasındaki gibi ilişkileri anlamlandırma-mızda bize yol göstericidir.²⁹ Edebiyata yönelik sosyolojik bakış eserlerin üretimi, tüketimi, eleştirileri ve edebiyatın içinde bulunduğu kurumsal yapılar bakımından konumunu ince-lerken, aynı zamanda da toplumsal olanın eserlerde bıraktığı izlerin soruşturmasını yapar. Bu anlamda eser sadece bir kurgudan ibaret değildir; metnin içeriği ve okunduğu bağlam arasındaki ilişkilerin göz önünde bulundurulması gerekir. Bu bakımdan edebiyat aslında bir ihtimaller, karşılaşmalar ve ilişkisellikler alanına işaret eder.³⁰

Edebi eserler de içinde bulundukları dönemin kabullerinden, söylemlerinden oldukça etkilenmekle birlikte aynı zamanda onları etkileyebilmektedir de. Bu etkilenme, söylem-leri pekiştirme veya onlara bir karşı çıkış biçiminde kendini gösterebilmektedir. Örneğin psikanalizin edebiyattan oldukça yararlanması, ya da bazı romanların toplumsal alanlar hakkında çeşitli betimlemeler sunabilmesi gibi edebiyatta da bilimsel söylemleri pekişti-recek biçimde kullanımlar görülebilmektedir. Başka bir örnek olarak Raymond Williams, Sanayi Devrimi ile birlikte yaşanan toplumsal değişimlerin üstünde duran 19. yüzyıl İngiliz romanlarını incelediği çalışmasında “duyguların yapısı” veya “hislerin yapısı” kavramları-nı kullanmıştır. Böylece işçi sınıfının deneyimlerinin anlatıldığı bu romanlarda okuyucuda çeşitli duygulanımlar uyandırarak nasıl bir inşa sürecine gidildiği ele alınmıştır.³¹ Elbette ki biyopolitika çalışmaları ile edebiyat bu noktada kesişecektir, ilişkiselleşecektir. Böylece hayatın ele alınışı, beden, duygular, hissedişler ve arzular edebi anlamda çeşitli konumlan-malar içinde bulunacaktır. Kurgusal bir eser bazı anlamlarda da bir potansiyel olarak gö-rülebilmektedir. Arzunun kurgu ile birlikte olan ifadesi gerçekleştirmemişlikler arasında bir potansiyel taşır ve bir direnç olarak kendini ortaya koyar. Edebiyat da bu anlamda arzularla

28 Clark, *Sanat ve Propaganda: Kitle Kültürü Çağında Politik İmge*.

29 Gisele Sapiro, *Edebiyat Sosyolojisi*, çev. E. Gürkan (Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2019).

30 Sapiro, *Edebiyat Sosyolojisi*.

31 Sapiro, *Edebiyat Sosyolojisi*.

bir etkileşim içindedir. Kurgu, Diken ve Laustsen'in³² sinema için kullandığı tabiriyle kişinin “olduğu yerde göçebeye dönüşmesi”nin imkanını sağlar. Edebiyat bir anlamda da mümkün olan veya olmayan başka türlü hayatların kurgusal oyunu olarak karşımıza çıkabilmektedir. Dilden, anlamlar dünyasından ve duygulardan ayrı bir biçimde ele alınamayacak olan edebiyat, bu anlamda iktidar ve güç ilişkileri ile, değerler ve inançlar ile, geçmişin çeşitli biçimlerde yorumlanması, farklı bir bugünün yaratımı ve yarının umudu ile bir hesaplaşma içinde olacaktır.³³ Bataille'in “edebi bir eser yaratmak tutsaklığa ve küçülmeye sırt çevirmektir” ifadesini bu anlamda okumak önemli bir nokta olarak gözükmektedir.

Deleuze ve Guattari de³⁴ bir arzu politikasını imkanını, yersiz-yurtsuzlaştırma ve direniş potansiyelini minör edebiyatta bulur. Böylece bireysel olan doğruca politik olanla bağlantılı hale gelir. Minör edebiyat ile temsiller yersiz-yurtsuzlaşır ve bir direniş potansiyeli yaratılır. Edebi sanat eserinin belki de en önemli noktalarından biri okuyucuda bir duygulanım oluşturmaktır. Her duygulanım kişinin arzularına dokunur ve bu anlamda bir potansiyel taşıır. Hissedilere, istençlere ve arzuların gücüne yönelik bir çağrının ifadesi olan Dionysos ve bilinmeye, başka bir hayata, farklı yaşam imkanlarına yönelen Eros³⁵ sanatsal, varoluşsal ve siyasal olanı birbirleriyle ilişkilendirir; bu anlamda da direniş için potansiyeller ve manevralar yaratıcıdır. Belki de kurgusal olan eser bir mevcudiyete işaret etmez, ancak fiili toplumla el ele gider ve bu duygulanımsal olan toplumsal olan ile ilişki kurma ve anlam yaratma potansiyeline sahiptir. Bu şekilde anlamları eğip bükebilir, yerinden edebilir ve aynı zamanda da pek çok olabilirlikler ve anlamlar yaratabilir, yeni hayat biçimleri oluşturabilir. Bu bahsedilen anlamda da Diken ve Laustsen'in önerdiği “sosyo-kurmaca” teorisi kurmaca olan ile olmayan, temsil ve gerçeklik arasındaki ikilikleri aşmaya çalışan önemli bir çaba olarak görünmektedir.

Tahar Ben Jelloun³⁶, Jean Genet ile olan anılarını ele aldığı “Jean Genet: Yüce Yalancı” kitabında Genet'nin edebiyatın gücünün farkında olarak onun korkutucu olabildiğini belirtir ve Jelloun da Genet'nin Sevdalı Tutsak (2005) kitabını örnek göstererek zaman zaman edebiyatın bir politik söylemden ne derece daha güçlü bir direniş ve mücadele alanı yaratabildiği üzerinde durur. Yapılan çalışmada da bu noktada estetik bir pratiğin ve buna bağlı bir eylemin, küçük sapmaların bile küçük etkiler yoluyla daha büyük bir potansiyele dönüşebileceği savunulmaktadır. Tıpkı bir kelebek etkisi gibi. Bu anlamda Massumi'nin³⁷ belirttiği biçimde mikropolitika, olanaklı kılan potansiyel haline gelmektedir. Bunu takip edecek biçimde yapılan çalışmada da biyopolitika tartışmaları ve duyguların, arzuların konumlanışları dikkate alınarak, sanat ile direniş potansiyeli bakımından Jean Genet'nin otobiyografik öğelerle kurgunun birbirine karıştığı Hırsızın Günlüğü³⁸ romanının nitel içerik analizi yapılmıştır.

32 Diken - Laustsen, *Filmlerle Sosyoloji*.

33 Terry Eagleton, *Edebiyat Kuramı*, çev. Tuncay Birkan (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2018).

34 Gilles Deleuze - Felix Guattari, *Kafka: Minör Bir Edebiyat İçin*, çev. Işık Ergüden (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001).

35 Byung Chul Han, *Eros'un İstirabı*, çev. Ş. Öztürk (İstanbul: Metis Yayınları, 2020).

36 Tahar Ben Jelloun, *Jean Genet: Yüce Yalancı*, çev. Işık Ergüden (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012).

37 Massumi, *Duygu Politikası*.

38 Jean Genet, *Hırsızın Günlüğü*, Yaşar Avunç (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2004).

2. Yöntem

Bu çalışmada belirlenen sanat eserini nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak analiz ederek eserde yer verilen hissediş biçimleri olarak duyguların, arzuların sanattaki konumlarına biyopolitika araştırmaları çerçevesinde anlam verebilmek ve sanatın hangi görünümüleriyle iktidar karşısında bir direniş biçimi haline gelebildiğini anlayabilmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda arzuların ve hissediş biçimlerinin Jean Genet'nin "Hırsızın Günlüğü" romanının nitel içerik analizi yapılarak nasıl bir direniş biçimi haline gelebileceğini anlamak amaçlanmıştır. Yani yapılan araştırmanın amacını biyopolitika tartışmaları bağlamında hissedişler olarak duygulara ve arzulara anlam verebilmek, sanat eserlerinin nitel analizi aracılığı ile arzuların ve duyguların sanattaki konumlarını araştırabilmek, bu anlamda da arzuların ve hissediş biçimlerinin sanat eserlerinde hangi boyutlarıyla bir direniş biçimi haline gelebileceğini ve bir üretim olarak sanatın yaşayış biçimleri üzerinde nasıl etkilerde bulunabileceğini anlayabilmek oluşturmaktadır. Bu çalışma aynı zamanda estetik ve etik olan arasındaki bağlamı irdeleme girişimiyle birlikte kesişimsel bir edebiyat ve duygular sosyolojisi anlatısı oluşturabilmeyi hedeflenmektedir.

Bilgi elde etmenin önemli yollarından biri de ele aldığımız konu ve durum hakkında derinlemesine bir anlayış elde edebilmekten geçmektedir. Bazı deneyimlerin, anlamların ve duyguların hakkında bir anlayış geliştirebilmemiz için onları ele aldığımız perspektifler bakımından anlamamız, çeşitli şekillerde yorumlamamız ve bunları ilişkilendirmemiz gerekir. Nitel araştırma yöntemlerini göz önünde bulundurduğumuzda da akla gelebilecek en önemli noktalardan bazıları da anlama, analiz etme, yorumlama ve buna bağlı olarak anlamlar yaratmadır. Bir problemi görünür kılma ve bunun üstünden yeni anlamlar inşa etme nitel araştırmalar bakımından oldukça önemlidir. Nitel araştırmalarda araştırmacı çeşitli ilişkisellikler bakımından elindeki veriyi anlamlandırmaya ve ondan bir anlatı oluşturmaya çalışır. Böylece deneyimleri ve bu deneyimlere yönelik ele alınan araştırma problemini kültürel anlam dünyaları, güç ilişkileri, etkileşimler ve ilişkisellikler bakımından çeşitli bağlamlar kurarak anlamlandırır, yorumlar. Sanat eserleri ve romanlar da, anlatıları bakımından çeşitli kültürel anlamlar içerirler ve bazı güç ilişkilerinden etkilenirler. Duyguların, hislerin ve arzuların ele alınış biçimleri bize kültürel anlamlar ve güç ilişkileri hakkında önemli veriler sunmaktadır.

Örnek olay araştırma deseni ise tek bir veri kaynağı ile kendini sınırlandırmaz, olayı bağlamında çok yönlü bir biçimde ele alır ve olay hakkında yapılan birbirine karşı açıklamalara şüphe ile yaklaşır.³⁹ Bu anlamda literatür ve döküman incelemesi yapmak da veri elde edilebilecek kaynaklardan biridir. Bu çalışmanın amacı sanat eserlerindeki duygular ve arzulara yönelik anlamların yorumlanıp, inşa edilip aynı zamanda bir güç ilişkileri bağlamında iktidar söylemlerine karşı bir direniş potansiyelinin araştırılması olduğu için bu araştırmada izlediği yollar ve peşine düştüğü izler bakımından nitel yöntemler temel alınmıştır. Yapılan çalışmada örnek olay olarak bir sanat eserinin hangi biçimler

39 Robert K. Yin, *Durum Çalışması Araştırması Uygulamaları*, çev. İlhan Günbayı (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2017).

olarak ve hangi duygular, durumlar etrafında biçimlenerek bir direniş biçimi haline gelebileceği sorusuyla birlikte Jean Genet'nin Hırsızın Günlüğü romanı ele alınmıştır. Jean Genet'nin Hırsızın Günlüğü romanının seçilmesinin nedeni romanın biyografik öğeler taşıyan bir kurgu olmasıyla birlikte yayınlanması ile zamanındaki pek çok sanatçıya ilham kaynağı olması, yeni özneleşme biçimlerine kapılar açması ve yaşama, ötekiliğe, aşağı olarak görülmeye karşı bir direniş kaynağı olarak simgeleşmesidir. Bu anlamda çalışma biyopolitika çalışmaları, duygular, arzular, sanat ve direniş konularına dair ilişkiselliği odak noktasına almıştır.

Yapılan çalışmada araştırma süreci boyunca ele alınan sorular çeşitli biçimlerde değişikliğe uğrasa da çalışmanın ana sorusunu biyopolitika tartışmaları çerçevesinde sanatsal üretimlerin ortaya koyduğu hissedişler, duygular ve arzular bakımından hangi konumlanmaların ve biçimlerin iktidar karşısında bir direniş biçimine dönüşebileceği, nasıl etkiler üretebileceği oluşturmaktadır. Böylece;

- Etkileme ve etkilenme biçimi olarak hissedişlerin, duyguların ve arzuların ele alınan sanat eserinde nasıl anlamlandırılıp konumlandırıldıkları

- Neler yapabileceği bakımından bir üretim olarak sanatın yaşayış biçimleri ile nasıl etkileşime girebildiği

- Sanatın yeni özneleşme potansiyelleri yaratabilmek gücü dahilinde nasıl bir ifade, başkaldırı, direniş biçimi haline gelebileceği ve hangi görünümüleriyle karşımıza çıkabileceği soruları bu çalışmanın yola çıktığı ana kurguları oluşturmaktadır.

Yukarıdaki soruları takip edecek biçimde bir örnek olay olarak Jean Genet'nin “Hırsızın Günlüğü” romanında biyopolitika tartışmaları çerçevesinde hissedişler olarak duygular ve arzuların hangi görünümüleriyle karşımıza çıktığı, yaşayış biçimlerini ve normatif olanı hangi biçimlerde ele aldığı, bir sanatsal üretim olarak romanın hangi boyutlarıyla bir direniş potansiyelini ifade edebileceği soruları yapılan araştırmanın boyutlarını ortaya koymaktadır.

Okumakta olduğunuz çalışma kapsamında biyopolitika tartışmaları çerçevesinde hissetme biçimleri olarak duyguların ve arzuların ifadesinin Jean Genet'nin “Hırsızın Günlüğü” romanında hangi görünümüleriyle iktidar karşısında bir direniş biçimi haline gelebileceği araştırılmaktadır. Araştırmada Hırsızın Günlüğü eserinin seçilmesinin birden fazla nedeni vardır. Öncelikli olarak bu eser, Genet'in en ünlü eseridir. Diğer yandan kitabın ana temasının “öteki” olmak, yoksulluk, hırsızlık ve direniş üzerine yükselen teması, bu eseri araştırma bağlamında ayrıcalıklı bir konuma taşımaktadır.

Jean Genet'den bahsettiğimizde belki en ilgi çekici noktalardan biri onun sürekli bir başkaldırı ile biçimlendirdiği hayatı ve bu bakımdan yansımaları ile birçok sanatçıya, düşünüre ilham olan eserlerinin karakteri olmaktadır. Juan Goytisolo'ya göre Genet'yi tanımak içinden yara bere alınmadan çıkılamayacak bir maceradır⁴⁰. Barber'ın ⁴¹ Jean Genet

40 Jelloun, *Jean Genet: Yüce Yalancı*.

41 Stephen Barber, *Jean Genet*, çev. Sinan Okan (İstanbul: Runik Kitap, 2020).

hakkında yazdığı biyografiye göre bir devrimci, eşcinsel, romancı, gezgin, film yapımcısı, suçlu ve oyun yazarı olarak Genet, suçlu olmaktan gurur duyan ve tüm benliği ile topluma karşı çıkan bir katakterdir. Dolayısıyla Genet ve kendisinin ortaya koymuş olduğu bu eser, biyopolitika, iktidar, sanat ve direnişi anlamak bağlamında ayrıcalıklı bir öneme sahiptir.

3. Bulgular

Araştırmanın perspektifine göre sanat eserleri ve özelinde edebiyat bize gerçeklikler hakkında çeşitli anlam dünyaları sunmaktadır. Metinleri duygusal boyutta ele almak onların nasıl etkiler yarattıklarını anlamamanın bir yoludur.⁴² Bu çalışmada da edebi metinlerin nitel içerik analizi yoluyla çeşitli boyutlarda ele alınan hissediş biçimleri olarak arzuları, duyguları anlam dünyaları içinde ortaya koymayı denemekteyiz. Yürütülen nitel içerik analizi duyguları, arzuları, güç ilişkilerini ve bunlara dair sosyal pratikleri keşfetme, onları sorgulama imkanı sunmaktadır. Böylece hissediş biçimlerinin bize güç ilişkileri hakkında neler söyleyebileceği ve bu anlatıların iktidar bağlamında direniş potansiyelleri ele alınacaktır.

Hisleri ve duyguları anlamlandırmak, içinde bulunduğumuz hayatı anlayıp yorumlayabilmek ve güç ilişkilerini ortaya koyabilmek için oldukça önemli gözükmektedir. Nitel analiz yöntemleri duygularımızı anlamak ve onları yorumlamak için bize oldukça önemli bir çerçeve sunar. Duygu kodlama anlatılardaki duygulara ve hislere yönelik anlam dünyalarını ortaya çıkarmada ve bunların analiz edilmesinde kullanılan sistematik bir yöntemdir. Bu anlamda da duyguların ve hislerin nasıl deneyimlendiğine, bu deneyimlere verilen anlamlara, hangi biçimlerde ifade edildiğine ve içinde bulunulan güç ilişkilerinden nasıl etkilendiğine yönelik bir anlayış sunacaktır.⁴³ Veri analizinin kodlama adımında “utanç”, “gurur”, “aşağılanmak”, “öfke”, “kin”, “acı”, “nefret”, “iğrençlik”, “tiksinç”, “kokuşmuşluk”, “umutsuzluk”, “huzursuzluk”, “kaygı”, “korku”, “mutsuzluk”, “üzüntü” “ötekine duyulan aşk”, “hırsızlık mesleği” ve “sizin dünyanız” gibi duygu kodları oluşturulmuştur.

Gerçekleştirilen veri analizinin ikinci kodlama adımında “eşcinsellik”, “anormallik”, “aşağılık olmak”, “pis olmak”, “hırsızlık”, “suçluluk”, “mahkum olmak”, “ihamet”, “başka bir ahlak”, “erdem” kodları oluşturulmuştur.

Tüm bunlar göz önünde bulundurularak biyopolitika tartışmaları çerçevesinde sanatsal üretimlerin ortaya koyduğu hissedişler, duygular ve arzular bakımından hangi konumlanmaların ve biçimlerin iktidar karşısında bir direniş biçimine dönüşebileceği, nasıl etkiler üretebileceği sorusundan hareketle, bir Örnek Olay olarak Jean Genet tarafından yazılmış olan Hırsızın Günlüğü romanının nitel içerik analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında Jean Genet'nin Hırsızın Günlüğü romanının içerik analizi sırasında metin dikkatli bir biçimde tekrar tekrar okunmuştur ve metin ile karşılaşma, tanışma gerçekleşmiştir. Çalışma arka planındaki kuramsal perspektifler bakımından okunan metin üzerine notlar alınmıştır.

42 Sara Ahmed, *Duyguların Kültürel Politikası*, çev. Sultan Komut (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2015).

43 Johnny Saldana, *Nitel Araştırmalar İçin Kodlama El Kitabı*, çev. Aysel Tüfekçi Akcan vd., (Ankara: Pegem Akademi, 2019).

Böylece kuramsal perspektifi takip edecek biçimde üst kategoriler olarak “Arzular ve Duygular Teması” ve “Biyopolitika, Sanat ve Direniş” teması oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar romandan elde edilen verilerdeki kalıpların ve örüntülerin tanımlanmasına, analiz edilmesine ve yorumlanması konusunda etkili bir yol sağlamıştır. Yapılan ilk kodlamalarla birlikte tespit edilen örüntüler bahsedilen temalar altında birleştirilmiştir. Buna dayalı olarak benzerlikleri ölçüsünde çeşitli kodlamalar geliştirilen alt kategoriler etrafında toplanmıştır. Bu çalışmadaki kodlamalar, temalar, yorumlamalar araştırmaya konu olan Jean Genet'nin “Hırsızın Günlüğü” romanı tekrar edecek biçimde analiz edildikçe ve bu konudaki literatür ile ilgili araştırmalar geliştirildikçe zaman zaman değişimler yaşamakla birlikte konunun derinliğine ulaşmaya çabalanmıştır. Böylece metnin tekrar tekrar okunup analiz edilmesi ile birlikte bazı noktalarda yeniden kodlama aşamasına gidilmiş ve bunların sonucunda ortaya çıkan analizler raporlaştırılmıştır.

3.1. Arzular ve Duygular

Jean Genet'nin Hırsızın Günlüğü romanının analizinde hissedişlere, duygulara ve arzulara yönelik önemli anlatılara rastlanmış olup, yapılan duygu kodlamaları sonucunda öne çıkan ve tekrar eden duygular tespit edilmiştir. Genet anlatılarında toplumun genelde olumsuz eylem ya da durumlar olarak nitelendirdiği duygulara odaklanmaktadır. Bu bakımdan Genet duyguları ele aldığı anlatıları ile birlikte “ötekilerin” hissediş biçimlerine yönelmiştir ve “alçaltılmış”, dışlanmış olan duyguları yüceltme yoluna gitmiştir. Anlatılarından örneklerle birlikte Genet ele aldığı duygulardan hareketle anlattığı yaşayış biçimlerini “... bu dünya soyluluğun, güzelliğin karşıtı duyguların dünyasıdır” biçiminde aktarır.⁴⁴ Ötekilerin dünyasına ait olan duyguları ele alırken direnişinin izlerini “...ama içinde bu nesneler, bu duygular (ihnet, hırsızlık, alçaklık, korku) genellikle ve sizce karşıtları için ayrılmış niteleyici sözcükleri çağrıştırmazlar, böyle yapmazdım.”⁴⁵ sözleriyle ortaya koyar. Bunu takip edecek biçimde bir suçlu olarak Genet için “Suçlar yol açtıkları duygusal uyumsuzluklarla büyüleyici durumlar yaratırlar”.⁴⁶ Bu bakımdan Genet ötekilerin dünyalarına ait olan duygulara yeni anlamlar kazandırır.

“Güzel olduklarını söyledim. Düzgün bir güzellik değil, bir başka güzellik; güçten, umutsuzluktan, utanç, kötülük, tembellik, boyun eğme, hor görülme, can sıkıntısı, yüreklilik, alçaklık, korkaklık gibi birçok nitelikten oluşmuş bir güzellik söz konusu. Liste uzayabilir. Bu nitelikler dostlarımdan yüzünde ya da bedeninde yazılıdır.”⁴⁷

3.1.1 Bir Karşı Çıkış Biçimi Olarak “İğrençlik”

İğrenme duygusu çeşitli bağlamlarda bir şeyi tiksindirici ve iğrenç olarak algılamaya atfedilir. Bu tiksindiricilik bedene ve yaşayış biçimlerine çeşitli anlamlarda imlenmektedir

44 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 87.

45 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 97.

46 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 174.

47 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 220-221.

ve bu bakımdan ötekinin bedenine ait olan özellikler iğrenç olarak görünürlük kazanır. Bu bakımdan iğrenme kültürel anlamlardan, güç ilişkilerinden ayrı görülemeyecektir. Biyopolitika anlatılarında karşımıza çıktığı gibi pis ve kirli olan normatif olanın dışındadır, “hasta edicidir”. Ancak bazı toplumsal ve kültürel anlamlarda bu kirlilik, iğrençlik bedenlere yönelir ve bu bedenlerde doğallaştırılır. “Biz”in dışındaki istenilmeyen ve iğrenilen ötekine pis olmak, hastalık saçmak, tiksiniç olmak atfedilir.

Genet bu durumun farkındadır ve kendini algılayış biçimi iğrençlik hissi ile birlikte gider. Anlatılarında sık sık kendini iğrenç, tiksiniç, küçük düşmüş, yoksul olarak betimler. Ancak bu noktada Genet bu iğrençliği sahiplenir ve yüceltir. Onun için iğrenç ve tiksiniç olarak görülen eşcinsellerin, hırsızların, yoksulların bedenleri “*sizin dünyanız*” diye bahsettiği normatif dünya ile aralarına bir sınır çizmektedir. Hatta zaman zaman bu bedenlerin kokularını, “*erdem böcekleri*”⁴⁸ olarak gördüğü üstlerindeki bitleri, kirleri, bedenlerine ait sıvıları bir anlamlar dünyası olarak görür. Bu izler ötekilerin dünyasının kutsallığı olarak betimlenir ve böylece iğrençliğe saygı duyup ona imrendiğini söyler. Onun için en pis göstergeler bir büyüklük göstergesi haline gelmiştir. Bu göstergelerin onun için tiksindirmek yerine yüceltilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan “*...işte ben iğrençlikle, korkaklıkla vb. elde edilmiş o yeni niteliği -erdem- ıstıltılarla karşılaştırıyorum.*”⁴⁹ biçiminde kendini ifade eder.

“Oysa dilencilik ve fahişelik yaparak geçirdiğim günlerin benim için bir disiplin oluştuğunu ve bu disiplin içinde iğrenç öğelerden yararlanmayı, onları kullanmayı, kısacası onları seçmekten hoşlanmayı öğrendiğimi okur belki anımsayacaktır.”⁵⁰

“Temellerinin benim içimde olduklarını kabul ediyorum. Onlar benim en aşırı eğilimlerimin göstergesidirler ve benim o aşındırıcı bozguncu kafam onları şimdiden yıkmaya çalışıyor. Tüm gücümle kendimi yıkılmış sarayların, altüst edilmiş bahçelerin, yok olmuş görkemli şeylerin gerçek görünüşü olan mutsuz bir yaşamın içine attım. Bu yaşamım bunların yıkıntısıydı bu yıkıntılar ne denli sakatlanmışsalar, bunların belki de görülebilir belirtisi olan şeylerse bana o denli uzak, o denli kutsal bir geçmişin içine gömülmüş gibi görünüyordular; öyle ki, acaba görkemli mutsuzluklar içinde miydim, yoksa iğrençliğim, çok güzel, hayran olunacak bir şey miydi, şimdi bilmiyorum. Sonunda, yavaş yavaş, bu küçük düşme düşüncesi, bunu zorunlu kılan şeyden ayrıldı; bu düşüncüyü -dünya gözünde ve kendi gözünde haklı göstererek- neredeyse bağışlayarak bu ideal yıldızlara bağlayan ipler koptu ve bu düşünce yalnız kaldı; kendisinin tek varoluş nedeni, kendisinin tek zorunluluğu ve tek amacı olarak kaldı.”⁵¹

“Alıştıktık bitlere; bitler içimizdeydi; giysilerimize bir canlılık, bir varlık kazandırıyor, ama bu canlılık, bu varlık yok olduğunda ölüyorlardı. Bu yarı saydam hayvanların kaynaş-

48 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 26.

49 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 218.

50 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 65.

51 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 80.

tıklarını bilmek -ve hissetmek- hoşumuza gidiyordu. İnsanlara alıştırılmamış olsalar da, öylesine bize aitlerdi ki, ikimizden başka birinin biti bizi iğrendiriyordu. Kovalıyorduk onları; ama gündüzün sirkelerin çatlayıp açılacağı umuduyla. Onları iğrenmeden, öfkelenmeden tırnaklarımızla eziyorduk. Cesetlerini -ya da ölülerini- çöpe atmıyor, onların, içtikleri kanlarımız aka aka, yırtık pırtık iç çamaşırlarımızın içine düşmelerine aldırış etmiyorduk. Bitler bizim mutluluğumuzun tek göstergesiydi; hatta mutluluğun tam tersinin tek Göstergesiydi; ama, durumumuzu haklı gösterecek iyileştirmeyi yaptırırken bu durumun belirtisini haklı göstermemiz de mantıklıydı. Utku denen şeyin kanıtlanmasına yarayan değerli süs eşyaları gibi, bizim düşüklüğümüzün kanıtlanmasına yarar duruma gelmiş bu bitler değerliydi. Bunlardan hem utanç, hem övünç duyuyorduk”.⁵²

Genet bedeninin ve yaşayış biçiminin “kokuşmuşluğu” üzerinde durur. Ancak onun için bu kokuşmuşluk ve kirlilik yüce bir şeydir. Hatta Genet betimlediği şekilde yoksulluk içindeki ötekilerin bedeninde görülen bitleri, bedensel kirliliği ve alçaltılmış duyguları bir yücelik olarak görür ve onlara değer verir. İğrenme ve iğrençlik bu anlamda Genet için biricik değerdedir: *“hangi utanç pahasına, ruhumun içinin çürümüş olduğunu bildiğimi kabul ederdim, çünkü ruhum insanları burunlarını tıkamak zorunda bırakan bir koku çıkarırdı”*.⁵³

3.2. Biyopolitika, Sanat ve Direniş

Biyopolitika tartışmaları bağlamında baktığımızda bazı bedenler ve yaşayış biçimleri toplumsal alandan dışlanıp ötekileştirilmiştir. Bu bedenler iğrenilecek, utanılacak, belirli güç ilişkileri bağlamında dışarıda bırakılıp hatta *“kapatılacak”* bedenler olarak görülmektedir. Bu bedenler “ötekilerin” bedenleridir. Genet *“Hırsızın Günlüğü”* romanında eşcinsellerin, hırsızların, suçluların ve dışlanmış olanların yaşayış biçimleri ve bedenleri hakkında anlatılarıyla önemli veriler sunmaktadır. *“Kendimi iğrenç, biçimsiz, hayvanlar gibi homurdanan ve dört ayaküstünde yürüyen, aptal, kişiliksiz bir tür anormal yaratık olan kızını insanlardan uzakta, evinde tutan o anneye benzetmek istedim”*.⁵⁴ *“İşte, ben böylece yalnızca açlığı, bedenim küçük düşmesini, yoksulluğu, korkuyu, aşağılığı tanıdım. Bunca sıkıcı davranıştan birtakım övünme nedenleri elde ettim”*.⁵⁵

“Dolayısıyla, benim fahişeliğimi tanıyıp kabul etmesini istiyorum. En bayağı hırsızlık larımın ayrıntılarını öğrenip acı çekmesini, onları kabul etmesini istiyorum. Benim geçmişimi ve eşcinselliğimi, korkaklığımı, annem olarak solgun ve sinsî yüzlü bir hırsız kadın düşleyen o garip imgelemimi, sadaka istemek için yaptığım jesti, dilenciler ve burjuvalar arasında benimsenmiş bir anlaşma gereğince değiştirdiğim, gizlediğim sesimi; kendim uydurduğum, oğlancılara o ustaca yanaşma biçimimi, sinirlenmiş eşcinsellere özgü tavırlarımı, güzel delikanlılar karşısında utancımı, bir sokak serserisinin çekiciliği ve küstahlığı

52 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 25-26.

53 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 65.

54 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 27.

55 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 98.

yüzünden bu delikanlılardan birinin sevgimi reddettiği bir sahneyi, Fransız konsolosunun içeriye girdiğini görünce burnunu tutarak beni kapı dışarı ettirdiği bir başka sahneyi; son olarak, Avrupa 'da yırtık pırtık giysiler, açlık, hor görülme, yorgunluk ve kirli aşklar içinde yaptığım yolculukları bilmesini istiyorum".⁵⁶

3.2.1 "Sizin Dünyanız"da Öteki Olmak

Genet sıklıkla bahsettiği ve içinde bulunduğu hırsızların, suçluların, eşcinsellerin ve ihanetin dünyasından başka bir dünya olarak "sizin dünyanız"dan ve "siz"den bahseder. "Sizin dünyanız" kuralların, ahlakın, normatif olanın dünyasıdır. Ancak Genet kendini bu dünyaya ait olarak göremez, onun olmak istediği yer".⁵⁷ Böylece Genet estetik olanı, güzelliği, farklı bir etik yaratım potansiyelini bu dünyada görür: "Ben hırsızlarda, hainlerde, katillerde, kötülerde, dalavercilerde derin bir güzellik buluyorum -çökük bir güzellik- ki bunu sizde bulmuyorum".⁵⁸

"Onları sevmem gerekecek, diyordum kendi kendime, onları candan sevmem, onların da bana ait olmaları için, onların destekledikleri düzenin benim de düzenim olması için onlara ait olmam gerekecek. Ne yazık ki ben onlara göre değildim. Her şey beni onlardan uzaklaştırıyordu, bu aşkı engelliyordu. Bende bu dünyanın mutluluğuna düşkünlük yoktu".⁵⁹

Genet kendini ait olarak gördüğü bu ötekilerin dünyasında kendini "ben" olarak tanımlar ve kendini "sizin dünyanız"dan ayırmadığı sürece sadece herhangi bir şey olarak görür, anlamını böylece yaratır ve kendini var eder: "*Ben' olmayı bırakınca, 'Siz' olmayı bırakınca geriye kalan gülümseme nesnelere yönelik bir gülümsemeye eşit olur.*"⁶⁰ Bunu takip edecek biçimde "sizin dünyanızı" ve bu dünyaya ait olan nesneleri, anlamları bir sürgün durumu olarak görmektedir. Onun kendini ait hissettiği dünyası bu dünyadan ayrı bir dünyadır; "sizin dünyanız" olarak bahsettiği dünyanın anlamları ve yaşayış biçimleri onun gözünde tuhaflığa yer vermeyecek biçimde şaşırtıcıdır. Kendini bu dünyaya ait hissetmez, sürgünden koşup kaçmak istediği yer onu aşk ile çeken "geceye özgü bir dünya"dır. Onun için "geceye özgü olan" bu dünyanın kendine özgü bir güzelliği ve yüceliği vardır.

"Yine de beni kabul eden dünyanızda yaşamak zorunda kalsaydım -belki yaşardım, ama bu düşünce çekilmez- öldürdüm herhalde. Büyük bir savaşımı kazanarak sizinle açıkça bir ateşkes imzaladığım bugün kendimi bu dünyada sürgünde gibi buluyorum"⁶¹.

"Doğuştan ve beğenilerim yüzünden bir toplumsal düzenden dışlandığım için, bu düzenin farklılığım görmüyordum. Onun beni reddeden kusursuz uygunluğuna hayrandım. Ayrıntıları bana karşı birleşmiş, çok sert görünüşlü bir binanın önünde şaşırp kalıyordum. Dünyada hiçbir şey alışılmamış, tuhaf değildi. Bir generalin kolundaki yıldızlar, borsa fiyat-

56 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 148.

57 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 176.

58 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 98.

59 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 150.

60 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 190.

61 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 225.

ları, zeytin toplama, adli üslup, tahıl piyasası, çiçek tarlaları . Hiçbir şey. Ayrıntıları aralarında tam bir bağlantı içinde olan bu korkutmuş ve korkutulmuş düzenin bir anlamı vardı, bu anlam benim sürgün durumumdur. Bu sürgüne karşı o zamana kadar gölgede, sinsice davranmıştım. Bugün ona dokunmak, onu oluşturan insanlara hakaret ederek ona dokunduğumu göstermek cesaretini buluyordum kendimde. Aynı şekilde, bunu yapmak cesaretini kendimde görerek onun içindeki yerimi tanıyordum. Kahvelerde garsonların bana “beyefendi” diye seslenmeleri doğal göründüm.”⁶²

“...benim yaşamımın sizin dünyanın dışında bir yönü olmalıydı. Bu dönemde benim yoksullara karşı tavrımı dile getiren bir sertlik ve bir bilinçlilik yaşadım: Benim yoksulluğum öyle büyüktü ki, bana bu yoksullukla yoğrulmuş bir hamurdan oluşmuşum gibi geldi. Bu yoksulluk bedenimin olduğu kadar ruhumun içinde de baştan başa dolaşan ve her ikisini de besleyen özümün ta kendisiydi.”⁶³

Genet'nin anlatılarındaki yoksulların, hırsızların, suçluların, eşcinsellerin, dışlanmışların oluşturduğu karakterler ve bu karakterlerin bedenleri, kirli olmak, bedeninde yaralar ve bitler taşımak gibi niteliklerle betimlenir. Karakterler bu özellikler ile kendilerini çizgileri çizilmiş ve “sizin dünyanız” dan ayrılmış bir hayat içinde bulurlar. Genet böylece “*serserilerin tozunu pisliğini sevdiğini*”⁶⁴ belirtir.

“Kirli ellerine baktığı sırada kimi zaman öfkesinden irkilerek bir çeşmeye koşuyor; orada, çaba göstererek, önce gövdesini, ardından ayaklarını, elini yüzünü yıkıyor, kimi dişleri dökülmüş bir tarakla saçlarını tarıyordu. Size ulaşmak için bu girişimi boşunaydı.”⁶⁵ “Ve kendimin pis şeylerden oluştuğunu bilmek beni şaşırtıyordu. Aşağılık biri oldum.”⁶⁶

Yukarıda iğrenme duygusu ile birlikte ele alındığı gibi Genet için iğrenç ve tiksiniç olarak görülen eşcinsellerin, hırsızların, yoksulların bedenleri “sizin dünyanız” diye bahsettiği normatif dünya ile aralarına bir sınır çizmektedir. Bu bakımdan Genet bedenlerin kokularını, “*erdem böcekleri*”⁶⁷ olarak gördüğü üstlerindeki bitleri, kirleri, bedenlerine ait sıvıları bir anlamlar dünyası olarak yaratır. Bu izler ötekilerin dünyasının kutsallığı olarak betimlenir ve böylece tüm bu imgelere saygı duyup onlara imrendiğini söyler. Onun için en pis göstergeler bir büyüklük göstergesi haline gelmiştir. Bu göstergelerin onun için tiksindirmek yerine yüceltilmesi gerekmektedir.

“Yalnızdım, parasızdım. Parasız olduğumu anladığımda, bitlerin varlığını, onların o üzücü, ama tatlı eşliğini gömleğimin ve pantolonumun dikiş yerlerinde yeniden duyumsadım.”⁶⁸

62 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 160-161.

63 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 80.

64 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 34.

65 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 144-145.

66 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 155.

67 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 26.

68 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 63.

“Alıştık bitlere; bitler içimizdeydi; giysilerimize bir canlılık, bir varlık kazandırıyor, ama bu canlılık, bu varlık yok olduğunda ölüyorlardı. Bu yarı saydam hayvanların kaynaştıklarını bilmek -ve hissetmek- hoşumuza gidiyordu. İnsanlara alıştırılmamış olsalar da, öylesine bize aitlerdi ki, ikimizden başka birinin biti bizi iğrendiriyordu. Kovalıyorduk onları; ama gündüzün sirkelerin çatlayıp açılacağı umuduyla. Onları iğrenmeden, öfkelenmeden tırnaklarımızla eziyorduk. Cesetlerini -ya da ölülerini- çöpe atıyor, onların, içtikleri kanlarımız aka aka, yırtık pırtık iç çamaşırlarımızın içine düşmelerine aldırış etmiyorduk. Bitler bizim mutluluğumuzun tek göstergesiydi; hatta mutluluğun tam tersinin tek göstergesiydi; ama, durumumuzu haklı gösterecek iyileştirmeyi yaptırırken bu durumun belirtisini haklı göstermemiz de mantıklıydı. Utku denen şeyin kanıtlanmasına yarayan değerli süs eşyaları gibi, bizim düşüklüğümüzün kanıtlanmasına yarar duruma gelmiş bu bitler değerliydi. Bunlardan hem utanç, hem övünç duyuyorduk.”⁶⁹

3.2.2. Suçlu Olmak: Hırsızlık ve İhanetin Erdemi

Genet'nin “Hırsızın Günlüğü” romanında kitabın bütününe yayılan temalardan biri de suçlu olmak, hırsızlık ve ihanet konusudur. Genet için üç büyük erdem ihanet, hırsızlık, eşcinsellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Normatif ve ahlaki olan Genet'nin “sizin dünyanız” olarak bahsettiği yerdedir, geceye özgü bir dünyanın ise ‘başka bir ahlak’ı olacaktır. Böylece Genet ötekinin, yoksulun, suçlunun, hırsızın erdemlerini yüceleştirir. Bu yüceleştirmede bir direniş potansiyeli ve yeni anlamlar görür. O “*kötülüğe dört elle sarılmak*”⁷⁰ ve kötülüğe koşmak ister. Suçluluğa hırsızlığa ve ihanete övgüler düzer; bu değerler onun için yüceleşir, kutsallaşır. Onun ifadeleri ile “*suçlu, yaptığı işi yüceltir*”.⁷¹ “*Suçun benim ahlaki gücümü sağlamama hizmet edebileceğini ileri sürmem şaşırtıcı mıdır acaba?*”⁷²

“Bu hırsızlık yok edilemez bir şey olduğu için, onu bir ahlaksal yetkinlik durumunun kökeni yapmaya karar verdim.”⁷³

“Ün içinde bir sokak serserisi olmayı başaramadığım için, acı içinde böyle biri olmayı istedim; sürgün cezası yemeyi ya da küçültücü bir ölümü seçtim”⁷⁴

“En düşük serserinin üstüne, çiçeklerden örülmüş en zengin örtü örtülmeliydi. Dosta saygı gösterilmeli, özellikle de en yoksullar onlara yardımcı olanların olanaklarıyla yüceltilmeliydi.”⁷⁵

“Bunlar sizin kurallarınızdan ayrırlılar. Sadık değildirler... Kısacası, sizin gözünüzde benim suçluluğum ne denli büyük, ne denli tam, ne denli dört başı mamursa, özgürlüğüm de o

69 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 25-26.

70 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 12.

71 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 188.

72 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 189.

73 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 74.

74 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 126.

75 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 197.

ölçüde büyük olacaktır. Yalnızlığım ve teklğim daha yetkin olacaktır. Suçluluğumla zeki olmaya daha çok hak kazanıyordum. Birçok insan düşünüyor, diyordum kendi kendime, ama onların buna hakkı yok. Düşünmeyi sizin kurtuluşunuz için zorunlu kılacak bir girişimde bulunmamışlardır.”⁷⁶

Genet'nin yarattığı karakterler ve yaşadıkları aşklar bu suçluların dünyasına ait bir karakterlerdir. O ne zaman suçluların dünyasından dışarı çıksa bu dünyaya dönmek için can atar ve aşkları, hazları, arzuları bu dünyanın insanlarında arar.

“Ne var ki geceleyin Lucien odasına döndüğünde çarşafaların altın korkuyla büzülür, oysa ben yanımda daha sert, daha tehlikeli ve daha sevecen bir hırsızın olmasını dilerim. En ahlaksız limanın en ahlaksız mahallelerinde, yakın bir gelecek için tehlikeli, yasadışı bir insan yaşamı tasarlarım.”⁷⁷

Çocuk yaşlardan itibaren sıklıkla ıslahevlerine girmiş olan Genet'nin hayatında ve anlatılarında çok önemli bir yer kaplayan mekanlardan biri de hapishanedir. Foucault'ya göre hapishaneler ötekilerin, dışlanmışların kapatıldığı gözetim mekanlarıdır. Genet ise çocuk yaşlardan itibaren işlediği suçlarla birlikte hapishane ile tanışmıştır. Genet hapishaneyi bir okul olarak görür. Mahkum olmak ve hapishanedeki yaşamları tanımak ve buradaki nesneler onun için önemli bir anlamlar dünyasıdır. Genet'nin erdemlerinde ve normatif olanın alanından ayrıksı bir biçimde suçlu olma etiğinde hapishane adeta anlatılarının kutsal mekanlarından biridir. Bu anlamda hapishane Genet'nin kendini güvende hissettiği, kendini var edebildiği bir mekandır. O “kürek mahkumlarını övme arzusu”⁷⁸ içindedir ve “aşkı zindanda arar.”⁷⁹

“Hapishane bir hükümlüye kraliyet sarayının bir kralın çağrılışına verdiği aynı güvenlik duygusunu verir. Hapishane ve kraliyet sarayı, ikisi de en çok güven verecek biçimde yapılmış binalardır; neyseler onun en büyük gerçekliğini yansıtır, ne olmak istemişlerse odurlar ve o olarak kalmışlardır: Duvarcılık işi, kullanılan gereçler, boyutlar, mimari biçimi bir tinsel bütünlük için de uyum gösterirler; bu bütünlük, bu yapıların simgeledikleri sosyal biçim değişmedikçe, yıkılmalarına engel olur. Hapishane bana tam bir güvence verir; onun benim için yapıldığından em -Adalet sarayı, eklentileri ve o kocaman holü de öyledir. Orada her şey en aşın ciddilikle benim için hazırlanmıştı. Yönetmeliklerin katılığı, sınırlılığı, kesinliği bir kraliyet sarayındaki etiketle, bu sarayda bir çağrılışın uymak zorunda olduğu o pek hoş, ama zorbaca incelikle aynı nitelikteydi. Hapishanelerdeki gibi, sarayların kuruluşunda çok iyi kalite yontma yapı taşları, mermer merdivenler, gerçek altın, krallığın ender heykelleri, sahiplerinin salt gücü vardır; ama benzerlikleri, aynı zamanda, bu iki yapıdan birinin bir canlı sistemin kökü, ötekinin tepesi olmasında görülür; bu sistem onu

76 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 76.

77 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 206.

78 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 112.

79 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 13.

içeren, sıkıştıran ve arı durumda bir güç oluşturan bu iki kutup arasında gidip gelir... Hapishane bana aynı güvenliği veriyor. Hiçbir şey onu benim elimden alıp yıkamaz. Ne rüzgar, ne fırtına, ne iflas bunu başaramaz. Hapishane her zaman kendinden emindir, siz de onun ortasında kendinizden eminsinizdir...”⁸⁰

“Yasa tanımayan kişileri birleştirip çeteler oluşturan şey, çocuklar hariç, hiçbir zaman Kötülük, sizin ahlak anlayışınızın tersindeki bir aşırılık değildir. Hapishanelerde her suçlu, kapalı ama güçlü, dünyaya ve onun ahlak anlayışına karşı sığınak oluşturabilecek iyi bir örgütlenmeyi düşler: Bu bir düşür. Hapishane, dünya güçlerinin başarısızlığa uğradıkları bir kale, bir ideal mağara, bir haydutlar yatağıdır. Suçlu, bu güçlerle ilişkide olur olmaz, o bayağı yasalara uyar.”⁸¹

“Anlaşıyor muyum? Burada bir mutsuzluk felsefesi uygulamak söz konusu değil, tam tersi. Benim yöneldiğim hapishane -dünyanın ve düşüncenin bu yerinin adını söyleyelim- bana sizin onurlarınızdan, eğlencelerinizden daha çok sevinç veriyor. Ama ben yine de bu onurları, bu eğlenceleri arayacağım. Beni benimsemenize, beni kutsamanıza can atıyorum.”⁸²

Genet için hırsızlık ve suçlu olmak estetik bir karakter taşımaktadır. Yani onun için hırsızlık, ihanet, eşcinsellik şiirsel bir niteliktedir, farklı dünyalar yaratıcıdır. Bu “*geceye özgü bir dünyanın*” etiğinde Genet biricik olmak ister. Onun için suçlulara olan hayranlığı ahlaki biricikliklerinden kaynaklanmaktadır. Böylece bir sanatçı-yaratıcı konumunda dünyanın anlamlarını arar ve onları yaratır. Anlatılarında oluşturduğu karakterler, yaşanan olaylar “başka bir ahlak”ın, “kötü” olarak görülenin erdemlerini yansıtır:

“Gerçekten de hırsızlık -ve buna bağlı olarak, hırsızlığın utancıyla birlikte hapis cezaları- çıkar gütmeyen bir girişim, ancak dilin yardımıyla, aynı dilin yasalarıyla karşılaştırılacak benim dilimin yardımıyla gerçekleşebilen bir tür etkin sanat yapısı ve düşünce olmuştur.”⁸³ “Hırsız ancak yaptığı her hırsızlıktan sonra ve edebiyat sayesinde jestini dile getirir. Başarısı bedeninin içinde öyle bir ezgi söyler ki, bu ezgiyi sonradan ağzı yineleyecektir. Başarısızlığı üzüntüsünü büyüler.”⁸⁴ “Her yaratıcı böylece kendisinin verdiği, kahramanlarının da özgürce seçtikleri kötülüğü yüklenmek -bu deyim zayıf kalıyor- bunun kendi özü olduğunu, damarlarında dolaştığını bilecek kadar kendi kötülüğü yapmak zorundadır.”⁸⁵

Genet “sizin dünyanız” olarak bahsettiği dünyanın etiğini, normlarını, erdemlerini tersyüz etmek ister ve bunlara karşı bir tavır alır. Bu karşı duruş onun için bir avantaj olarak görülür. O “*karşılıklı temel ilişkileri reddettirecek bir bozgunculuk duygusu*”⁸⁶ içerisinde.

80 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 78-79.

81 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 88.

82 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 235.

83 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 101.

84 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 192.

85 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 183.

86 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 31.

Bu anlamda Genet “dünyanın yasalarından ayrılmak”tan ve “yasak bir dünya kurmak”tan bahseder.⁸⁷ Etik-estetik bir yaklaşımla anlatılarında ötekilerin, hırsızların, eşcinsellerin, yoksulların ve dışlanmışların dünyasının ahlakını ve değerlerine yükledikleri anlamları kutsallaştırır. Normatif değerlerin dünyasının “alçalma” ve “düşüklük” olarak gördüğü biçimler Genet’in eserinde yarattığı dünyada “yükselir” ve “yüceleşir”:

“Bu gediği biraz sabır ve biraz şansla genişletebilirdim. Bununla birlikte, başı önünde ve dünyayı yöneten ahlak anlayışının tersi bir anlayışla yaşamaya uzun süredir alışık olmam beni engelliyordu. Sizinkine karşı yönde, güç ve yorucu gidişimin avantajını yitirmekten korkuyordum.”⁸⁸

“Ahlakçıların iyi niyeti onların namussuzluk dedikleri bendeki şeye çarpıp kırılıyor. Bir eylemin yol açtığı kötülük yüzünden iğrenç olduğumu bana kanıtlayabilirlerse de, bu eylemin içimde uyandırdığı ezgiye göre, onun güzelliğine, inceliğine yalnızca ben karar verebilirim, yalnızca ben onu reddedebilirim ya da kabul edebilirim. Beni doğru yola kimse geri götüremez. Olsa olsa, bana yeniden sanatsal eğitim vermeye kalkışılabilir; bu, yine de, güzellik, söz sahibi iki kişiden en çok söz sahibi olanınca kanıtlanırsa, eğitimcinin benim davama inanmak ve onu kazanmak riskini göze alması pahasına gerçekleşir.”⁸⁹

Genet’in yücelttiği üç büyük erdem “eşcinsellik”, “hırsızlık” ve “ihanet”tir. Bu üç büyük erdem Genet’in anlatılarının bütününe yayılır. Tahar Ben Jelloun’un tarif ettiği biçimi ile anlaşılması güç, her şeyi reddeden, dik başlı, inatçı, bir kalıba sığdırılamayacak olan davranışlarıyla inandıkları uğruna olan davalarını tutkuyla sürdüren, her zaman ötekilerin, marjinalleştirilmiş halkların, dışlanmışların yanında olan bir asi olarak Genet için ihanet bir altüst ediliş, düzenin krize sokuluşuna, kopuşa ve direnişe işaret eder. Bu anlamda ihanet Genet’in eserlerinde ve kendi hayatına uzanacak bir biçimde önemli bir yer kaplar. İhanet onun için, “geceye özgü bir dünya”nın kutsal bir değeridir. O aşklarında, hazlarında, dostluklarında ihaneti arar. Böylece ihanet Genet için her zaman çekiciliğini korur.

3.2.3. Sanat ve Direniş

Hayatını ve yapıtlarını bir başkaldırı ve direniş etrafında şekillendiren Genet için direniş aslında metnin tamamına yayılmıştır. Bu bakımdan Genet’in bahsettiği yaşayış biçimleri, hissedişler, duygular, arzular bir direniş biçimi olarak kendini gösterir. Ancak Genet sanatı ile birlikte neler yapabileceğini ifade etmek ister. Bu bakımdan romanında biyopolitika tartışmaları çerçevesinde aşağı, öteki, kirli, değersiz vs. görülen biçimlere güç kazandırmak, normatif olanı altüst ederek aşındırmak ve yeni yaşam biçimlerine yeni anlayışları yaratmak, göstermek ve sesini duyurmak onun için önemli bir arzu olarak görünmektedir. Bu bakımdan sanatı arzularının bir ifadesine dönüşür, onun için yazdığı roman bir güç potansiyeli haline gelir:

⁸⁷ Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 12.

⁸⁸ Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 161

⁸⁹ Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 170.

“Bir edebi yapıt ortaya koymak düşüncesine soğuk bakardım. Bununla birlikte yazdıklarımı incelediğimde, içlerinde, aşağılık olarak kabul edilen varlıkları, nesneleri, duyguları yeniden saygınlıklarına kavuşturmak için sabırla sürdürülmüş bir istek görüyorum.”⁹⁰ Genet bu anlamda güzelliği ve estetik olanı gösterdiği direnişte bulur: “Karşı çıktığım dünyayla sınırlıyım, ondan kopuğum; bu nedenle beni yaralayan ve bana şekil veren köşeler ne kadar sivri, girinti çıkıntılarım ne kadar acımasızsa ben de o kadar güzel ve ıslıl ıslıl olacağım.”⁹¹ “Başım önüme eğik yaşamaya, sizin yaptığınızın tersine, yazgımı karanlığın doğrultusunda izlemeye ve sizin güzelliğinizin tersini kullanmaya karar verdim.”⁹²

“Ben topluma karşı olmak istedim, ama o beni, gerçekte hırsızdan daha çok, tek başına kalmış aklımdan korktuğu yenilmez bir düşmanı cezalandırarak, daha önce mahkum etmişti. Oysa ona karşı savaşıyor, onun için böğründe bir demir, bir pişmanlık -bir huzursuzluk-, kendisinin akıtmaya cesaret edemediği kanı akan bir yara oluşturacak o özgünlüğü içeriyordu. Yazgının en parlayışına sahip olamasam da, en yoksulunu istiyorum; bunu kısır bir yalnızlık için değil, böylesine ender bir maddeden yeni bir yapıt elde etmek için istiyorum.”⁹³

“Panayır kulübeleri, hapishaneler, çiçekler, kutsal şeylere saygısızlık türünden vurgunlar, garlar, sınırlar, afyon, gemiciler, limanlar, su dökme yerleri, cenaze törenleri, adı kötüye çıkmış otellerin odaları gibi tiyatro aksesuarları kullanmakla, bunlardan pek parlak olmayan melodramlar elde etmekle ve şiirselliği ucuz pitoresk özellikle karıştırmakla suçlanırsam, ne yanıt verebilirim?”⁹⁴

“Özelliklerini bilmeseydim, o yakışıklı suçlulara yüzüm kızarmadan hayran olabilir miydim? Birçok şiirin güzelliğine hizmet etmek mutsuzluğunu yaşamışlarsa, ben onlara yardım etmek isterim. Bir sanatçının bir suçu kullanması dine aykırı bir şeydir. Biri bir meraklının süsüne hizmet etmek için yaşamını, ününü tehlikeye atıyor. Kahraman, hayal ürünü de olsa, onu bir canlı varlık esinlenmiştir. Onun acılarım henüz paylaşmamışsam, bu acılardan haz duymayı reddediyorum. Önce, insanların beni küçümsemelerini, beni yargılamalarını istiyorum.”⁹⁵

Genet romanındaki anlatıları ile bazı bakımlardan estetizme yaklaşır. Yani bu bakımdan otobiyografik öğeler içeren kurgu romanında hayatını, yaşayış biçimlerini şimdinin içinden bir bakışla yeniden inşa etmek ister. Bu bakımdan hayatını estetikleştirir ve aynı zamanda ötekilerin dünyasına ait değerlerin yüceltildiği bir etik-estetik yaklaşım sergiler. Bu bakımdan “Ne zaman şiirin tam içinde olabileceğim?”⁹⁶ sorusu onun sanatına yönelik arzularının bir

90 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 96.

91 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 188.

92 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 88.

93 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 214-215.

94 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 233-234.

95 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 188.

96 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 189.

görüntüsünü oluşturur. “...Bu amaç şudur: Yaşamım bir efsane olmalıdır, yani okunabilir olmalı ve okunması şiir adını verdiğim yeni bir heyecana yol açmalıdır. Ben artık bir bahaneden başka bir şey değilim.”⁹⁷

“Yazdığım bu günlük yalnızca dinlendirici edebi bir şey değil. Geçmiş yaşamımın bana önerdiği şeyi düzene koyarak ilerledikçe, kompozisyonun ağırlığı içinde direndikçe- bölümler, tümceler, kitabın kendisi -eski mutsuzluklanımı erdemli amaçlarla kullanma isteğimin güçlendiğini duyumsuyorum. Bunun gücünü duyuyorum.”⁹⁸

“Öyleyse, bu günlüğün, onu yazdığın bugün olduğum hakkında bilgi vermesi gerektiğini belirteceğim. Bu, bir geçmiş zaman araştırması değil, bahane-konusu ben eski yaşamım olan bir sanat yapıtıdır. Bu yapıt geçmişin yardımıyla saptanmış bir şimdiki zamanı anlatacaktır; tersi söz konusu değildir. Dolayısıyla bilinsin ki anlattığım olaylar gerçektir, ancak bunlara dayanarak yaptığım yorum, benim ne duruma geldiğim, ne olduğumdur.”⁹⁹

“Beni öğrettikleriyle yönlendirecek olan yaşadıklarım değil, bunları size aktardığım tondur. Fıkra anlatmıyorum, sanat yapıtı ortaya koyuyorum. Yaşamımı anlatmıyorum, onun yorumunu yapıyorum. Bu yaşamı anımsatmak, ondan söz etmek, onu anlatmak için dilin bana sunduğu şey de budur.”¹⁰⁰

“Ozan dünyayı tüketir. Ama bir başka dünya öneriyorsa, bu ancak kendi kafasının yarattığı bir dünya olabilir. La Sante hapishanesinde yazmaya başladığımda, bu işe, hiçbir zaman heyecanlarımı, coşkularımı yeniden yaşamak ya da bunları açığa vurmak amacıyla değil, bunları kendilerinin zorla kabul ettirdikleri bir biçimde dile getirerek, (önce benim de) bilmediğim, bilinmeyen (ahlaksal) bir düzen oluşturmak amacıyla kalkıştım.”¹⁰¹

Sonuç

Biyopolitika tartışmaları bize etik ve normatif olanın biyolojik olanla nasıl etkileşime girdiği konusunda önemli analizler sunmaktadır. Bu anlamda iktidar ve güç ilişkileri bakımından bazı bedenler çeşitli nitelikler kazanarak ayrıştırılırken bazı bedenler de olumlanmaktadır. Bazı bedenlere yönelik anlayışlar özelleştirilip doğallaştırılırken onlara çeşitli anlamlar atfedilmektedir. Elbette bedende kendini gösteren ve değişimler yaratan, biyolojik duyumsamalar olarak görülen hissedişler, duygular, arzular ve bunlara dair anlamlar güç ilişkilerinin dışında kalmayacaktır.

Biyopolitika tartışmaları kapsamında Foucault'nun biyopolitika anlatıları yaşam üzerindeki iktidarın, yaşayış biçimlerini ele alan normalleştirici güçlerin ve yaşam üzerindeki güçlerin yeni bilgi türleri ile birlikte nasıl doğallaştırıldığının altını çizmektedir. Ancak her

97 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 105.

98 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 56.

99 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 64-65.

100 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 181.

101 Genet, *Hırsızın Günlüğü*, 151-152.

yandan gelen iktidarın bulunduğu her konumda aynı zamanda direniş de kendini gösterecektir. Bu bakımdan biyopolitik anlatılar ötekileştirilen bedenleri, yaşayış biçimlerini, cinselliği, ırkçılığı nüfus düzeyinde yeni bilgi türleri ile birlikte iktidarın yönetsel boyutunda nasıl normalleştirilip, biyolojik anlamda bir doğallığa atfedildiğini anlamamızda yol gösterici olmaktadır ve aynı zamanda normalleştirici iktidar karşısındaki direnişi anlamaya yönelik eleştirel bir perspektif sağlamaktadır. Agamben'in biyopolitika anlayışına göre ise biyolojik varoluşa indirgenen çıplak hayat, egemenin bulanık sınırlara işaret eden istisna halleri aracılığıyla gücünü kurban edilmeyen, ancak ölümünün sorumluluğu da üstlenilmeyen tarihsel bir figür olan Kutsal İnsan'lar üretmesi bakımından nasıl bir rol oynadığı ile birlikte ele alınmaktadır. Toplama kampları bu anlamda hayatın biyolojik var oluşa indirgenmesini ifade eden çıplak hayatın üretiminin görünür bir biçimi haline gelmiştir ve toplama kampları bir istisna halinden ziyade kural biçimine dönüşmüştür. Hardt ve Negri için ise her noktaya yayılan ve onun dışında bir noktanın bulunmadığı yeni biyoiktidar düzeni olarak İmparatorluk, yarattığı yeni üretim tarzları ile birlikte yeni yaşayış biçimleri de üretmektedir. Direkt olarak yaşamı hedefine alan iktidar bu anlamda yeni emek biçimleri olarak maddi olmayan emek ile birlikte duygular, hissedişler de üretmektedir. Bu anlamda ekonomi, politika ve kültür arasındaki sınırlar kalkmaktadır. Ancak Hardt ve Negri yeni biyoiktidar düzeni olan İmparatorluk'un karşısına Çokluk'u koymaktadır. Çokluk, Bir'in potasında eritici biyoiktidar düzeni olarak İmparatorluk'a karşı farklılıkları ve tekillikleri temeline alarak bir arada hareket eden biyopolitik üretimdir. Bu anlamda Çokluk iktidar karşısında yok-yer'de gerçekleşen bir direniş potansiyeli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hissedişler olarak duygular ve arzular çeşitli perspektiflerce farklı biçimlerde yorumlanmıştır. Kimi perspektifler duyguları biyolojik ve psikolojik süreçler içinde ele alırken kimi bakış açıları da duyguları kültürel anlamları ve güç ilişkileri içinde ele almaktadır. Duyguları, hissedişleri ve arzuları kültürel anlamları ve güç ilişkileri bağlamında ele almak bize duyguların ne yaptığına ve nasıl eylem potansiyellerine dönüştükleri konusunda ilgi çekici bir perspektif sunmaktadır. Biyopolitika tartışmaları bağlamında da bazı bedenlerin duyguları ve arzuları istenilen, sağlıklı, normal gibi kavramlarla yorumlanırken bazı bedenlerin duyguları ve arzuları da güç ilişkileri bakımından ötekine atfedilmekte ve dışarıda bırakılmaktadır. Bazı hissedişler ve arzular yasaklı, tabu, anormal ya da aşağı olarak görülmektedir. Hissedilen duygular bakımından böylece bedenlerin niteliklerine atıflar yapılmaktadır ve bazen de bu nitelermeler içkinleştirilmektedir.

Kaynakça | References

- Ahmed, Sara. *Duyguların Kültürel Politikası*, çev. Sultan Komut. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2015.
- Baker, Ulus. *Sanat ve Arzu*. İletişim Yayınları, 2020.
- Barber, Stephen. *Jean Genet*. çev. Sinan Okan, İstanbul: Runik Kitap, 2020.
- Bolla, Peter De. *Sanat ve Estetik*, çev. Kubilay Koş, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2006.
- Chul Han, Byung. *Eros'un İstirabı*, çev. Ş. Öztürk. İstanbul: Metis Yayınları, 2020.
- Clark, Toby. *Sanat ve Propaganda: Kitle Kültürü Çağında Politik İmge*, çev. Esin Hoşsucu. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2004.
- Deleuze, Guattari - Guattari, Felix. *Kafka: Minör Bir Edebiyat İçin*, çev. Işık Ergüden, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001.
- Diken, Bülent - Laustsen, Carsten B. *Filmlerle Sosyoloji*, çev. Sona Ertekin. İstanbul: Metis Yayınları, 2019.
- Eagleton, Terry. *Edebiyat Kuramı*. çev. Tuncay Birkan. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2018.
- Eagleton, Terry. *Estetiğin İdeolojisi*, çev. Hakkı Hünler vd. İstanbul: Doruk Yayıncılık, 2010.
- Foucault, Michael. *Cinselliğin Tarihi*, çev. H.U Tanrıöver, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2020.
- Foucault, Michael. *Güvenlik, Toprak, Nüfus*. çev. Ferhat Taylan, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013.
- Genet, Jean. *Hırsızın Günlüğü*, çev. Yaşar Avunç. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2004.
- Genet, Jean. *Sevdalı Tutsak*. çev. Yaşar Avunç, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005.
- Groys, Boris. *Sanatın Gücü*, çev. Firdevs Candil Erdoğan, İstanbul: HayalPerest Yayınları, 2014.
- Guattari, Felix. *Kaosmoz: Bir Etik-Estetik Paradigma*, çev. M. Çağrı Uluğ, Gözde Erdoğan. İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2021.
- Hardt, Michael - Negri, Antonio, *İmparatorluk*, çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2018.
- Jelloun, Tahar Ben. *Jean Genet: Yüce Yalancı*, çev. Işık Ergüden, İstanbul: Sel Yayıncılık, 2012.
- Lemke, Thomas. *Biyopolitika*, çev. Utku Özmakas, İstanbul: İletişim Yayınları, 2017.
- Massumi, Brian. *Duygu Politikası*, çev. H. Erdoğan, İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2019.
- Megill, Allan. *Aşırılığın Peygamberleri*, çev. Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları, 2021.
- Saldana, Johnny. *Nitel Araştırmalar İçin Kodlama El Kitabı*, çev. A. Tüfekçi - Şad, N., Ankara: Pegem Akademi, 2019.
- Sapiro, Giselle. *Edebiyat Sosyolojisi*, çev. E. Gürkan, Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2019.
- Spinoza, Baruch. *Ethica Geometrik Yöntemle Kanıtlanmış ve Beş Bölüme Ayrılmış Ahlak*, çev. Çiğdem Dürüşken. İstanbul: Alfa Yayınevi, 2022.
- Yin, Robert. *Durum Çalışması Araştırması Uygulamaları*, çev. İlhan Günbayı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2017.
- Zizek, Slavoj. *İdeolojinin Yüce Nesnesi*, çev. Tuncay Birkan. 4. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları, 2011.